

**Lesmap kleuterspelen -
Groeningemuseum
Pentje Seel
Gevangen kleurtjes**

INHOUDSTAFEL

- 1. Inleiding** p. 4

- 2. Praktische informatie** p. 5-6
 - 2.1. Openingsuren
 - 2.2. Kostprijs
 - 2.3. Contactpersoon
 - 2.4. Adres van het museum
 - 2.5. Spel uitlenen. Waarborg.
 - 2.6. Moet ik op voorhand reserveren?
 - 2.7. Informatie i.v.m. de rondleiding in het museum
 - 2.8. Met hoeveel kinderen het museum bezoeken?
 - 2.9. Wat heb ik nodig?
 - 2.10. Opgelet !

- 3. Handleiding bij de activiteiten** p. 7-18

- 3.1. **Introductie** p. 7-9
 - 3.1.1. Enkele tips die je in de klas kan toepassen
 - 3.1.2. Inleiding

- 3.2. **Kleuterspel: Pentje Seel** p. 10-12
 - 3.2.1. Materiaal
 - 3.2.2. Het spel: pop met opdrachtenspel
 - 3.2.3. Enkele tips die je in de klas kan toepassen

- 3.3. **Kleuterspel: gevangen kleurtjes** p. 13-18
 - 3.3.1. Materiaal
 - 3.3.2. Het spel: gevangen kleurtjes
 - 3.3.3. Enkele tips die je in de klas kan toepassen

4.	Besluit	p. 19
5.	Bijlagen	p. 20-23
5.1.	Doelstellingen en ontwikkelingsdoelen die we hiermee willen bereiken.	p. 20
5.2.	Plan van het museum	p. 21
5.3.	Schilderijen die je nodig hebt bij het spel	p. 22
5.4.	Materiaallijst	p. 23

1. Inleiding

Het Groeningemuseum is er ook voor kinderen. We keken met onschuldige kinderoogjes naar het museum en zagen... dat het nog veel leuker kon zijn voor onze mini-mensjes. Daarom ontwikkelden we een aangepast, educatief boeiend programma. Kleuterleid(st)ers gaven ons informatie en tips en de kleuters zelf wezen ons op enkele schoonheidsfoutjes. En ze zagen... dat het leuk was!

In de eindtermen voor het kleuteronderwijs staat duidelijk vermeld dat kleuters moeten 'genieten van de fantasie, de originaliteit, de creativiteit en de zelfexpressie in kunstwerken'. Waar anders kan dit beter dan in het museum? Kleuters worden hier geconfronteerd met beelden in de ruime zin van het woord. Hun visuele waarneming wordt enorm geprikkeld en gestimuleerd.

Helaas komen kinderen veelal in verplicht klasverband naar het museum. Het bezoek gebeurt op een schoolse manier zodat het museum gezien wordt als een plek waar geleerd moet worden. De gids of leerkracht ratelt bij elk schilderij data af terwijl de kinderen noteren. Ook deze kinderen worden groot en later associëren zij musea met het schoolleven. Daarvan willen we af! Het museum is een cultuurhuis waar kunstwerken op een leuke manier bekeken worden. Het is geen tweede klas, geen levende encyclopedie en biedt geen saai educatief materiaal aan. Het is onze plicht om bij kinderen het cognitieve leren om te buigen naar het leren kijken en genieten van kunst. Dit aanbod voor kleuters kan daar verandering in brengen.

Het Groeningemuseum ontwikkelde verschillende producten voor kleuters waar elke kleuterleider/leidster gratis gebruik van kan maken.

Deze werkmap wil u begeleiden voor, tijdens of na uw bezoek aan het Groeningemuseum. We benadrukken dat deze map niet dwingend is en we de creativiteit van elke leerkracht enorm op prijs stellen. We zijn immers een kunsthuis!

Geniet ervan!

2. Praktische informatie:

2.1. Openingsuren

Het museum is open van dinsdag tot zondag, van 9u30 tot 17u.
Op maandag is het museum gesloten.

2.2. Kostprijs

De toegangsprijs tot het Groeningemuseum is volledig gratis voor scholen (kleuter, lager en middelbaar onderwijs). Het gebruik van het spel is eveneens gratis.

2.3. Contactpersoon

Voor informatie, reservaties en aanvragen van de lesmap :

Musea Brugge – reservatie
Musea.reservatie@brugge.be
050/44 87 43

2.4. Adres van het museum

Groeningemuseum
Dijver 12
8000 Brugge

2.5. Spel uitlenen? Waarborg?

In principe kun je zonder veel voorbereiding dit spel aanvatten. Lesmappen kunnen op voorhand gratis opgestuurd worden. Je kan het spel aan de vestiaire van het Groeningemuseum aanvragen.

2.6. Moet ik op voorhand reserveren?

Indien je tijdens je museumbezoek gebruik wil maken van het spel, is het aan te raden om het spel te reserveren. Dit kan via de website.

2.7. Informatie i.v.m. de rondleiding in het museum

De introductie duurt ongeveer een kwartiertje. Voor het museumspel moet je ongeveer één uur rekenen. Het is de bedoeling dat je de rondleiding zelf geeft. Er is geen gids voorzien. Een nuttige tip: als je met een grote groep kinderen op bezoek komt, kan je best enkele ouders van kinderen meevragen. Het bevordert een rustig en aangenaam bezoek.

2.8. Met hoeveel kinderen het museum bezoeken?

Beperk je tot één klas. Op deze manier beleven de kinderen er meer plezier aan, omdat ze meer aan bod komen. Voor jezelf is het ook minder vermoeiend.

2.9. Wat heb ik nodig?

Je moet zelf niets meebrengen. Alles wat je nodig hebt, zit bij het spel. In de bijlage vind je een overzicht van het materiaal dat we aanbieden.

2.10. Opgelet!

Het Groeningemuseum is een erg dynamisch museum : er zijn af en toe tentoonstellingen of de permanente opstelling wijzigt soms. Hou er daarom rekening mee dat bepaalde schilderijen tijdelijk niet te zien zijn of op een andere plaats hangen. Er is wel steeds een marge voorzien van extra werken die kunnen worden ingeschakeld als andere tijdelijk niet beschikbaar zijn. We raden je daarom aan om net voor je klasbezoek het museum kort te bezoeken.

3. Handleiding bij de activiteiten

Het museum is voor een kleuter een eigenaardige plek: schilderijen met verschillende voorstellingen hangen aan de muren. Je mag ze helemaal niet aanraken, je mag er alleen naar kijken! Voor een kleuter is het een vreemde wereld die ze met verbazing ontdekken. Als begeleider van een groep kleuters moet je ingaan op de elementen die ze wel herkennen zodat het museum op het einde van het bezoek een vertrouwde plek is die ze uiteindelijk begrijpen.

Kleuters schilderen zelf ook heel graag. Ze gebruiken dan verf net zoals bijvoorbeeld Jan van Eyck. En met verf kun je een prachtig kleurenpalet samenstellen. Als we kleuters op die vergelijking wijzen, begrijpen ze het museum al een beetje beter. Kleuters ontdekken ook dat voorwerpen een bepaalde kleur, vorm en tactiliteit bezitten. Schilderijen hebben kleuren, bevatten diverse vormen of structuren en kunnen vastgepakt worden. Kleuters moeten hierbij een beetje geholpen worden. We moeten ze helpen gestuurd te kijken.

We ontwikkelden twee programma's. Het is de bedoeling dat je start met de introductie en daarna beslist welk spel je speelt: *Pentje Seel* of *Gevangen kleurtjes*. Na elk onderdeel geven we nog enkele tips voor in de klas. Naargelang de situatie kun je die vooraf of achteraf doen.

3.1. Introductie

Vooraleer kinderen en kleuters een museum betreden, zet de leerkracht de regels van dit instituut op een rijtje. Dit kan in de klas en/of in het museum vooraleer jullie binnengaan.

Waraan moeten kleuters zich houden? Hoe moeten ze zich gedragen? Dit gebeurde tot nu toe altijd op een klassieke manier: de juffrouw of meester legt met strenge blik uit wat ze niet mogen doen en welke sancties hieraan vast hangen. Met leuke prenten willen we die introductie op een speelse manier opvangen. Want de spelregels van het museum moeten verduidelijkt worden. Kinderen moeten weten dat ze de kunstwerken niet mogen aanraken, dat ze niet mogen lopen, enz...

3.1.1. Enkele tips die je in de klas kan toepassen:

- Je kan op een proper spiegelkje vingerafdrukken van de kleuters laten zetten. Je maakt de kleuters erop attent dat het spiegelkje proper is. Daarna laat je de kleuters een afdruk maken van hun vingers op het spiegelkje. Vervolgens laat je het spiegelkje zien aan de kleuters. Je vraagt aan de kleuters of het spiegelkje nog altijd even proper is. Het staat nu vol met vingerafdrukken. Daarna vertel je de kleuters dat je in een museum ook geen schilderijen mag aanraken. Er komen zoveel mensen op bezoek in een museum. Als al die mensen het schilderij zouden aanraken, dan zou het heel vuil worden.
- In het begin van de week kan je een wit papier aan je klasdeur hangen. Als de kleuters binnen komen, moeten ze hun vingers er op afdrukken: 's morgens, na de speeltijd,... Op het einde van de week hou je er een nieuw wit papier naast. Je zult zien dat het papier met de vingerafdrukken vuil geworden is. Daarna vertel je de kleuters dat je in een museum geen schilderijen mag aanraken. Er komen zoveel mensen op bezoek in een museum. Mochten al die mensen het schilderij aanraken, dan zou het schilderij heel vuil worden, net zoals ons wit papier in de klas.
- Voor het museumbezoek kan je een memory in de klas spelen. Op deze memory staan er prenten die iets zeggen over wat mag en wat niet mag in een museum: niet lopen, niet eten of drinken, geen jassen, geen gsm's, niet roepen, geen dieren, goed kijken, niets aanraken, goed luisteren... Je moet telkens 2 dezelfde prenten hebben van elke regel. Eerst overloop je de prenten samen met de kleuters. Je laat een prent zien en vraagt aan de kleuters wat het betekent. Je legt deze prenten met de tekening naar beneden, zodat ze niets zien. Vervolgens mag er een kleuter 2 prenten omdraaien. Telkens hij een prent omdraait, moet hij uitleggen wat deze prent betekent. Heeft hij 2 dezelfde prenten kunnen omdraaien, dan mag hij ze behouden. Dit doe je tot alle prenten zijn omgedraaid.
- Je kan werken rond het thema 'museum' of het thema 'kunst'. De werkjes die je met je kleuters maakt, kan je tentoonstellen in jouw klas. Maak van de klas een museum. Dit kan leiden tot een rollenspel waarbij er een baliemedewerker, bewakers, gidsen, ... zijn. Ook kunnen enkele kleuters zelf een beeld spelen, waarbij ze

heel stil moeten blijven staan. Maak met je kleuters inkomtickets en uitnodigingen. Je kan andere klassen uitnodigen en natuurlijk ook de ouders. Vast en zeker aan te raden.

- In het museum heb je goede bewakers nodig. Je vraagt je af wie van de kleuters een goede bewaker zou zijn. Om dit te weten te komen zitten de kleuters aan één kant van de zithoek. Je duidt een bewaker aan. De bewaker moet een beetje verder geblinddoekt tussen 2 stoelen voor de andere kleuters gaan zitten. (Op ongeveer 40 cm van de stoelen) De bewaker tussen de 2 stoelen vormt dus een rij die parallel loopt met de rij kleuters die aan één kant van de zithoek zitten. Achter deze bewaker ligt een klein schilderijtje. Je duidt een dief aan die het schilderijtje komt stelen. De dief moet tussen de bewaker en de stoeltjes stappen, wil hij het schilderijtje stelen. De geblinddoekte bewaker moet voorkomen dat het schilderij gestolen wordt. Hoort hij de dief, dan moet hij de dief tikken. Let wel op: de bewaker moet blijven zitten. Hij mag niet van zijn plaats komen.

3.1.2. Inleiding

- ❖ B = begeleider
 - ❖ Pop = Pentje Seel
 - ❖ Materiaal : pop Pentje Seel + prenten met afspraken
-
- De kleuters stappen naar de rotonde in de inkomhal en mogen in een halve kring gaan zitten.
 - B: We zitten vandaag in het Groeningemuseum in Brugge. Wie is hier al eens geweest? Wie is er al eens op bezoek geweest in een museum? Wat hebben jullie toen gezien? Hier in dit museum is er ook van alles te zien.
 - B: Ik heb hier van alles bij me : een mand / een koffer en een pop die Pentje Seel heet.
 - Pop: Hallo dag kinderen allemaal! Weten jullie al wie ik ben? Wel, ik ben Pentje Seel. En ik woon in dit museum. Jullie hebben het misschien al gezien! Ik ben echt gek op het museum, want er hangen zoveel mooie kunstwerken van verschillende kunstenaars. Doordat ik hier woon, kan ik elke dag mijn lievelingswerkjes bekijken.
 - Pop: Wanneer je het museum binnenkomt, moet je betalen aan de kassa, anders geraak je niet binnen. In de inkomhal is er ook een vestiaire waar je je jas kan afgeven. In het museum zijn er zalen waar er verschillende schilderijen ophangen. En er loopt altijd een erfgoedbewaker rond. Wie kan me vertellen wat een erfgoedbewaker is? (*Een erfgoedbewaker bewaakt het erfgoed (de schilderijen en beeldhouwwerken) en zorgt ervoor dat er niemand de kunstwerken aanraakt...*)
 - B: In het museum zijn er heel veel kunstwerken te zien. Het museum is eigenlijk één grote verzameling van schilderijen en beeldhouwwerken. Wat is eigenlijk een verzameling? (*Een verzameling is een hoop dingetjes, die iets gemeenschappelijk hebben. Vb : kleur, vorm, dieren...*)
 - B: Wat kan je zoal verzamelen? Is er iemand van jullie die iets verzamelt?
 - B: Wij kunnen hier misschien ook een verzameling maken. Laten we dat eens proberen. We maken een verzameling van alle kindjes met een rode en groene trui aan de ene kant en een verzameling van alle andere kinderen.
Nog een verzameling kan zijn vb. : alle grote kinderen en alle kleinere kinderen; alle kinderen met blond haar en alle kinderen met donker haar.
 - Pop: Waarom zouden de mensen dingen verzamelen? (*Ze willen dingen waar ze veel van houden en die ze mooi vinden bewaren*) In dit museum hangen er ook veel mooie, kostbare schilderijen, die niet stuk mogen gaan en niet vuil mogen worden. Voor we het museum echt binnen gaan, maken we nog enkele afspraken. Nu moeten jullie goed luisteren. Ik heb hier iets bij me: een aantal mooie prenten (in het oranje zakje). Wat staat erop?

- Niet lopen
- Niet eten of drinken
- Geen jassen, tassen of GSM's
- Niet roepen
- Geen dieren
- Kunstwerken niet aanraken
- Goed kijken
- Goed luisteren

3.2. Kleuterspel: Pentje Seel

Kleuters komen in een voor hen onbekende wereld: het museum. Omdat de kinderen zich in het museum zouden thuis voelen, introduceren we een tussenpersoon: Pentje Seel. De pop maakt hen wegwijs in het museum en vertelt hen aan de hand van voorwerpen over de schilderijen. De kleuters kunnen altijd vragen aan Pentje stellen.

3.2.1. Materiaal:

- 1 rieten mand op wieltjes
- 1 pop (Pentje Seel)
- 1 briefje
- 1 zakje met 6 puzzelstukjes van een schilderij uit onze collectie
- 1 zakje met vormen (driehoek, vierkant, rechthoek, cirkel, 8-hoek...)
- 1 zakje met spiegel, blaadjes en waskrijtjes
- 1 zakje met verrekijkers
- 1 zakje met een telraam
- 1 zakje met dia's met gekleurde folie (geel-rood-blauw)

3.2.2. Het spel: Pop met opdrachten

Bij verschillende schilderijen moet een opdracht uitgevoerd worden waarbij telkens ook een voorwerp uit de mand gebruikt moet worden. Na elke opdracht krijgen de kinderen een puzzelstuk. Wanneer alle lievelingsschilderijen besproken zijn, hebben de kinderen zes puzzelstukken bemachtigd en kunnen ze een hele puzzel maken.

- Zorg ervoor dat de kleuters op de grond zitten en jou goed kunnen zien.
- Praat in naam van de pop, dat maakt het alleen maar leuker.

Intro:

Pop: Oh kijk wat is dat nu? Er staat hier een grote mand. Wat zou er in zitten? Ik zal eens kijken. Oh...er zitten verschillende zakjes in. Er zit ook een brief in de mand. Ik zal die eens voorlezen. Je moet bij elk zakje een opdracht uitvoeren/ iets doen. Als de opdracht goed is uitgevoerd dan krijg je een puzzelstuk. Als alle opdrachten uitgevoerd zijn dan kan je met deze puzzelstukjes een puzzel maken. Op deze puzzel staat een heel mooi schilderij. Ik ben benieuwd welke opdrachten we moeten uitvoeren.

1) JAN VAN EYCK – Madonna met kanunnik Joris van der Paele (zaal 1)

Wat zien we hier? Madonna met kindje Jezus, twee heiligen en kanunnik Joris. Het is een erg kleurrijk werk. Welke kleuren zie je?

Kijk eens in dit groene zakje steken kleurenvriendjes, **dia's met gekleurde folie**: Welke kleuren herken je? Deze drie kleuren zijn hele dikke vriendjes. Soms knuffelen ze elkaar (voordoen: leg geel op rood). Als ze elkaar knuffelen dan veranderen ze van kleur! Welke kleur krijg je dan? Deel aan iedere kleuter de dia's uit. Ze mogen zelf eens experimenteren en zien welke kleuren ze nog allemaal krijgen. Overloop alle combinaties!

De kleuters hebben een puzzelstuk verdiend.

2) MEESTER VAN DE LEGENDE VAN DE HEILIGE LUCIA – Retabel van de heilige Nicolaas (zaal 2)

Wie zie je hier? Het is Sinterklaas!

Lijkt deze Sint op de onze? Wat is hetzelfde als onze Sint en wat niet? (*mijter, baard, staf, rode mantel*)

De kleuters hebben een puzzelstuk verdiend.

3) PIETER POURBUS – Portretten van Jan van Eyewerve en Jacquemyne Buuck (zaal 3)

Bespreek het schilderij. Wat staat er op het schilderij? Hoe ziet de man er uit? Zou hij blij zijn of verdrietig? Hoe zie je dat? Op het schilderij ernaast is zijn vrouw afgebeeld. Hoe ziet zij er uit?

Spiegeltje (in het gele zakje): Wie kan deze man/vrouw eens nadoen? Kijk eens in het spiegeltje, hoe zie je eruit? Kijk nu heel blij, triest, boos... Aan de hand van je houding en gezicht kunnen de mensen zien hoe je je voelt.

Als de tijd het toelaat krijgen de kleuters een **blaadje papier en een krijtje**. Ze moeten zichzelf tekenen en uitdrukken hoe ze zich voelen (lachend gezicht, boos gezicht, verdrietig gezicht met een traantje...). De kleuters hebben een puzzelstuk verdiend.

4) ANTONIUS CLAEISSENS – Mars, omringd door de Kunsten en Wetenschappen, overwint de Onwetendheid (zaal 4)

Laat de kleuters vertellen wat er allemaal te zien is op het schilderij. Bespreek tegenstellingen: klein-groot, oud-jong, ver-dichtbij, onder-boven, dik-dun, donker-licht, schuin-recht...

Neem het **zakje met vormen** (het kleine, veelkleurige zakje met de ritssluiting). Toon telkens een vorm. De kleuters zoeken deze vorm op het schilderij. De begeleider duidt 1 kleuter aan die het mag aanwijzen op het schilderij.

De kleuters hebben een puzzelstuk verdiend.

5) JACOB VAN OOST I – Portret van een Brugse familie (kabinet B)

Wat zie je op dit schilderij? Wie is de papa en wie de mama? Wat hebben de kinderen bij zich?

Laat 5 kleuters op een grote afstand van het schilderij staan. Geef hen elk een **verrekijker (uit het witte zakje)**. Je vraagt hen telkens twee details te zoeken met de verrekijker.

Daarna kunnen de kleuters verwisselen.

Details om te zoeken :

Reeks 1 : grijze hoed / vliegende vogel

Reeks 2 : zwarte schoen met strik / abrikoos

Reeks 3 : tuinman / mand

Reeks 4 : grijze schoen met rode strik / waaier

Reeks 5 : koek / parels

De kleuters hebben een puzzelstuk verdiend.

6) JEAN-ROBERT CALLOIGNE – Madonna (zaal 6)

Dit beeldhouwwerk toont Maria die liefdevol kijkt naar het kindje Jezus, haar zoon. Kan je enkele materialen opnoemen waarmee kunstenaars beelden maken? (klei, hout, marmer/steen, metaal/brons, plastic...).

Ga per twee staan, de ene is beeldhouwer, de andere is een stuk klei. Zet de armen, benen, het gezicht van je stuk klei in een bepaalde positie zodat hij/zij er uitziet als een beeld. Geen enkel beeld zal er hetzelfde uitzien, want iedereen maakt hetzelfde anders...

De kleuters hebben een puzzelstuk verdiend.

3.2.3. Enkele tips die je voor/na het museumbezoek in de klas kan doen:

- Kringgesprek over de soorten schilderijen. Bespreek verschillende soorten kunstwerken zoals portretten, stillevens en landschappen aan de hand van een voorbeeld.
Na de bespreking van de portretten kan je vertellen dat iemand waarvan een portret geschilderd wordt heel stil moet zitten, anders kan de kunstenaar niet meer volgen. Nadien zet je een kleuter in het midden, je duidt een andere kleuter aan die de ene kleuter aan het lachen moet brengen.
Tijdens de bespreking van de stillevens komen de kleuters te weten wat een stilleven is. Als je bv. een schilderij hebt van een fruitmand, kan je hetzelfde fruit dat op het schilderij voorkomt aanbieden. Je duidt een kleuter aan die het fruit legt zoals dat op het schilderij te zien is.
Na de bespreking van de landschappen, kan je de 4 seizoenen eens overlopen. Wat is er bijvoorbeeld typisch aan de zomer of de winter? Enz...
Laat de kleuters een 'kunstwerk' maken naar keuze: een portret, een stilleven of een landschap. Stal in je zithoek de verschillende soorten kunstwerken uit. Aan de ene kant portretten, aan de andere kant stillevens en aan nog een andere kant landschappen. Op die manier maken de kleuters een tentoonstelling met eigen kunstwerken. Nodig eventueel andere klassen of ouders uit om van deze tentoonstelling te genieten.
- Taalspelletje over de attributen van een kunstenaar. Je hebt allemaal kaartjes met prenten op. De kleuters moeten door 2 prenten samen te leggen een woord vormen. vb.: schilder(s)-ezel, verf-borstel, schilder(s)-palet, verf-doesje, schilder-schort, kleur-potloden...

3.3. Kleuterspel: gevangen kleurtjes

In dit spel proberen we kleuters attent te maken op de kleurenpracht in het museum en proberen we ze gerichter te laten kijken zodat ze veel meer ontdekken. We tonen verschillende kleuren, we laten zien dat je kleuren kan mengen en wijzen op het belang van de kleur. Gestuurd kijken kan je stimuleren door de nieuwsgierigheid te prikkelen. We laten ze beeldfragmenten zoeken en herkennen. Deze twee aspecten worden in het spel 'Gevangen kleurtjes' gecombineerd.

3.3.1. Materiaal

- Kastje met 6 lades. Op de zijkant van het kastje zien we een prent van het Aardmannetje in zijn hol. Op de andere kant van de kast is een prent bevestigd met het Aardmannetje in een kleurrijk paradijs.
- Zes vingerpoppes in geel, oranje, rood, blauw, paars en groen.
- Een sleutelbos waaraan zes verschillende prenten hangen met een detail uit zes verschillende schilderijen.

3.3.2. Het spel: gevangen kleurtjes

(Pentje Seel begint te huilen)

B: 'Wat is er Pentje Seel?'

Pop: Ik ben een beetje verdrietig, omdat het Aardmannetje al mijn kleurenvriendjes gevangen genomen heeft.

B: En wie is dat Aardmannetje dan?

Pop: Het Aardmannetje is iemand die in een heel duister hol woont. Ergens waar het heel, heel donker is. Hij is daar gek op. Het Aardmannetje houdt helemaal niet van kleuren. Hij haat ze, daarom heeft hij de kleuren gevangen genomen en in een kastje opgesloten. Dat kastje stond in de hoek van zijn hol. Het kastje heb ik ondertussen wel kunnen wegnemen. Ik heb de sleutels ook nog vlug kunnen meenemen, om het kastje te openen. Maar het zijn er zoveel, ik weet echt niet welke sleutel ik nodig heb.

Hebben jullie een idee hoe we de kleurtjes zouden kunnen bevrijden? Oh... wacht eens... ik heb een idee! Jullie kunnen me helpen om mijn kleurenvriendjes te bevrijden.

Op deze sleutels staan prenten afgebeeld met daarop een stukje van een schilderij. Jullie moeten me helpen de juiste schilderijen te zoeken.. Als jullie het schilderij vinden waarbij de prent hoort en als jullie de vraagjes goed beantwoorden, dan kunnen jullie met de sleutel één van de lades van het kastje openen. Zo kunnen we de kleurtjes bevrijden. Hopelijk vinden jullie de schilderijen. Het Aardmannetje is er zeker van dat jullie dat niet vinden. Maar ik weet zeker dat jullie dat wel kunnen. Ik geef het kastje en de sleutelbos alvast met jullie mee. Tot straks!

B: Wij willen je zeker helpen met zoeken! Tot straks Pentje Seel!

Zaal 2 : HANS MEMLING – Moreel-triptiek → kastlade 6

Het prentje dat aan deze sleutel hangt, kan je terugvinden op het schilderij. Goed!

- Wat zie je ?
- Hoeveel kinderen worden er afgebeeld?
- Hoeveel jongens en hoeveel meisjes?
- Dragen wij ook kleren zoals die kinderen?
- Hoe komt het dat die kinderen die kleren dragen?
- Dit schilderij is ongeveer 500 jaar oud. Zo oud kunnen wij nooit worden.
- Wat vind je ervan?

Oef, kleurtje rood is gered!

- Komt rood voor op dit schilderij?
- Welke voorwerpen zijn helemaal rood?
- Van wie is rood het lievelingskleur?

Als we een beetje verlegen zijn of boos, kan het zijn dat we rood worden. Kijk nu eens een beetje verlegen. Kijk nu eens boos/vrolijk/verdrietig/verliefd... We kunnen zien aan elkaar hoe we ons voelen!

Zaal 3 : PIETER POURBUS – Laatste Oordeel → kastlade 5

Het prentje van deze sleutel kan je terugvinden op dit schilderij.

- Wat zie je?
- Het linkerdeel is de gelukkige kant : de hemel. Hoe zie je dat?
- Het rechterdeel is de hel : het is donker en er brandt overal vuur.
- Bovenaan zien we Jezus met engelen. Hij beslist wie naar de hemel of de hel gaat.
- Wat vind je ervan?

Oef, kleurtje groen is gered!

- Komt groen voor op dit schilderij? En waar?
- Hoe maak je groen? Welke kleuren moet je mengen?
- Van wie is groen het lievelingskleur?

Goede mensen gaan naar de hemel, slechte mensen gaan naar de hel. Wanneer ben je een goed mens? Noem om de beurt een reden. Doe dan ook hetzelfde met de hel.

Zaal 6: FRANCOIS-JOSEPH NAVEZ – Portret van Théodore-Joseph Jonet en zijn twee dochters → kastlade 1

Is het prentje van deze sleutel terug te vinden op dit schilderij?

- Wat zie je?
- Hoeveel mannen/jongens tel je en hoeveel vrouwen/meisjes?
- Zijn de mensen op dit schilderij arm of rijk? Hoe zie je dat?
- Zie je de ring aan de vinger van het meisje vooraan? Waarvoor zou die dienen?

Oef, kleurtje blauw is gered!

- Komt blauw voor op dit schilderij? En waar?
- Van wie is blauw het lievelingskleur?

Als er geen of bijna geen wolkjes aan de lucht zijn, zoals op dit schilderij, dan zien we een blauwe lucht. Het is dan ook een mooie dag. Théodore-Joseph Jonet liet dit portret van hem en zijn dochters Juliette en Emilie maken net voor het huwelijk van zijn oudste dochter, Juliette. Ze toont ons haar verlovingsring.

Ga eens per twee achter elkaar zitten. De eerste kleuter verandert nu in een doek van een schilderij waarop we kunnen schilderen. De tweede kleuter is de kunstenaar. De kunstenaar mag de golven van de zee eens schilderen (met vinger) op zijn doek (rug van eerste kleuter). Nu mag je eens wisselen. De kunstenaar wordt het doek en het doek wordt kunstenaar. (Tekens eens een wolk, een boom, een huis...)

Zaal 7: EMILE CLAUS – De Leie in Astene (De distels) → kastlade 2

Is het prentje van deze sleutel terug te vinden op het schilderij?

- Wat zie je?
- Welk seizoen is het op het schilderij? Welk seizoen is het nu?
- Waar denk je aan als je aan de zomer denkt?
- Wat doe jij het liefst in de zomer?
- Vind je het een mooi schilderij? Waarom? Waarom niet?

Oef, kleurtje geel is gered.

- Komt geel voor op dit schilderij? En waar?
- Van wie is geel het lievelingskleur?

Kijk eens op het schilderij. Hoe komt het dat die lucht zo gekleurd is? Dat komt door de zon. De zon ziet ook geel hé! Nu gaan we het zonnetje eens op ons lichaam laten schijnen. Wanneer ik de zon op jullie laat schijnen, moeten jullie, jullie hand erop leggen. Vb.: de zon schijnt op jullie hoofd: leg jullie handen op je hoofd. Nu schijnt de zon op jullie benen, armen, neus, schouder... Waar moet je je hand dan opleggen?

Zaal 8 : GUSTAVE DE SMET – De grote schietkraam → kastlade 3

Kan je het prentje van de sleutel terug vinden op dit schilderij?

- Wat zie je?
- Tel samen hoeveel pijpjes er op dit schilderij staan.
- Wat vind je ervan?

Oef, kleurtje oranje is gered!

- Komt oranje voor op dit werk?
- Hoe maak je oranje? Welke kleuren moet je mengen?
- Van wie is oranje het lievelingskleur?

Geef elke kleuter per twee een nummer zodat er in je klas twee nrs. 1, 2, 3... zijn. Je geeft een korte opdracht (vb. steek je tong uit) en dan zeg je een nummer. Enkel de kindjes met dat nummer mogen de opdracht uitvoeren. Wie zich vergist, mag niet meer mee doen. Zo ga je verder tot er nog een klein groepje kinderen over is of misschien wel tot er nog twee winnaars zijn. De kinderen die uit de boot vallen, kun je misschien de opdracht geven te helpen kijken wie het goed doet.

Zaal 8 : RIK WOUTERS - Huiselijke zorgen → kastlade 4

Vind je het prentje terug op het schilderij?

- Wat zie je?
- Hoe is het gemaakt? *Uit brons*
- Iemand die beelden maakt, hoe wordt die genoemd? *Beeldhouwer*
- Waaraan zou deze vrouw denken?
- Wat vind je ervan?

Oef, kleurtje paars is gered!

- Komt paars voor op dit beeld?
- Hoe maak je paars? Welke kleuren moet je mengen?
- Van wie is paars het lievelingskleur?

Ga eens allemaal staan zoals deze vrouw. Ga nu eens per twee staan. De ene kleuter is een klompje klei. De andere kleuter is de beeldhouwer die het klompje klei bewerkt. De beeldhouwer mag de ene kleuter (klei) bewerken door zijn voet opzij te zetten, zijn arm naar omhoog te brengen... De kleuter moet zo blijven staan, want beelden bewegen niet.

Wissel de rollen ook eens om.

Alle kleurtjes zijn nu bevrijd. Draai het kastje om. Het Aardmannetje zit niet meer in zijn donker hol, maar in een paradijs vol kleur... Hij vindt het helemaal niet leuk en kruipt een beetje dieper in zijn hol waar het heel donker is. Daarna ga je samen met de kleuters naar Pentje Seel.

- B: Kijk eens Pentje Seel, al je vrienden zijn bevrijd.
- Pop: Dankjewel voor jullie hulp, ik wist wel dat jullie hierin zouden slagen. Nog eens bedankt. Ik hoop dat jullie het leuk vonden. Misschien tot nog eens. Daag!

3.3.3. Enkele tips na het museumbezoek om in de klas te doen

- Schilderen met waterverf in de klas. De kleuters kunnen schilderen met verf gemengd met heel veel water. Met waterverf kan je ook heel gemakkelijk kleuren mengen. De kleuren lopen door elkaar en je ziet een andere kleur tevoorschijn komen.
- Neem een deksel van een schoendoos en twee knikkers. Leg in het deksel een wit papier. Doop de knikkers in de verf. Elke knikker in een andere kleur. Leg de knikkers dan op het witte papier dat in het deksel ligt. Begin vervolgens te bewegen met het deksel, zodat de knikkers heen en weer rollen. Je krijgt een mooie kleurencombinatie.
- Gedicht al doende verwerken. Het gedicht gaat als volgt:
*Weet je wat ik doe als ik me verveel?
Ik neem een groot blad en verf het helemaal geel.
Klieder, klodder, klad; hier en daar een spat.
Een blauwe voet een rode hand,
Kunstenaar zijn is plezant!*

De kleuters mogen dit versje uitvoeren op een groot blad of een strook behangpapier. Je kan er best één klassikaal werk van maken. Eerst laat je ze het blad helemaal geel schilderen met vb. een verfrol. Daarna laat je ze een verfborstel in een kleurtje dopen dat ze zelf mogen kiezen. Met deze verfborstel spatten ze op het blad. Ze moeten dus zwaaien met hun verfborstel en ervoor zorgen dat de spetters op het blad neerkomen. Vervolgens laat je hun voeten in blauwe verf afdrukken op het blad en hun hand in rode verf.

4. Besluit

We weten dat het geen eenvoudige klus is om kleuters warm te maken voor kunst. Nochtans biedt het thema kunst of museum in de klas een waaier aan verwerkingsmogelijkheden. We stelden deze map samen met de intentie jullie een handje te helpen. We herhalen nog eens dat deze map niet dwingend is en dat we de originele impulsen van elke leerkracht enorm op prijs stellen. Heb je tips, informatie, leuke spelletjes om ervoor of erna te doen in de klas? Of wil je jouw ervaringen met de kleuterspelen kwijt? Contacteer dan de contactpersoon, de gegevens kun je vooraan in de map vinden.

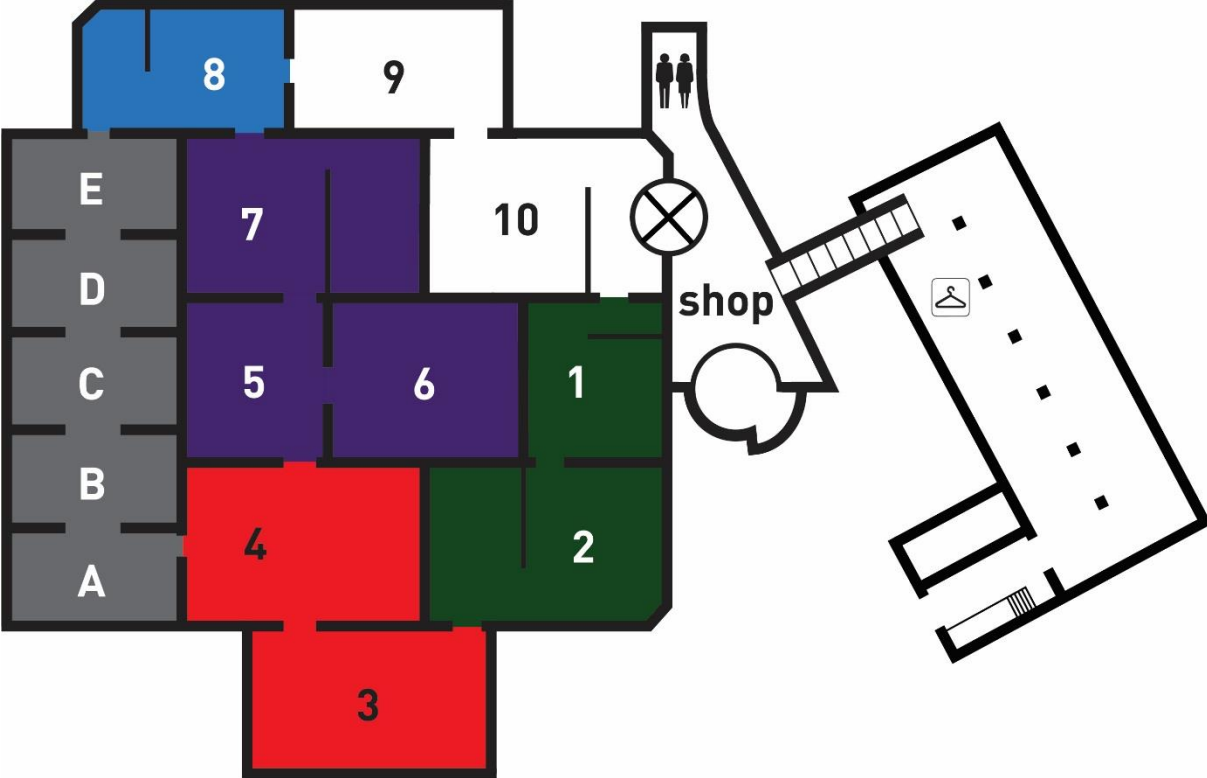
Hopelijk zal dit bezoek niet enkel een aangename ervaring zijn, maar ook een start van nieuwe bruisende en creatieve ideeën. Hartelijk dank voor jouw interesse in ons museum.

5. Bijlagen

5.1. Doelstellingen en ontwikkelingsdoelen die we hiermee willen bereiken

- De kleuters leren de ruimte van het museum kennen.
- De kleuters leren de regels en afspraken die aan een museumbezoek verbonden zijn.
- De kleuters kunnen zich aan regels en afspraken houden.
- De kleuters doen indrukken op wat betreft het museum en de kunstwerken.
- De kleuters kunnen deze indrukken expressief uitdrukken en verwoorden.
 - Kleuters kunnen verwoorden wat er op een schilderij staat.
 - Kleuters kunnen gevoelens uitdrukken met hun gezicht.
 - Kleuters kunnen beelden nabootsen.
 - Kleuters krijgen de kans om verwerkingsactiviteiten in de klas te doen.
- De kleuters ervaren dat er niet alleen schilderijen maar ook nog andere kunstwerken in een museum kunnen hangen of staan.
- De kleuters kunnen eigenschappen van voorwerpen onderscheiden en benoemen.
- De kleuters ervaren en leren nieuwe begrippen kennen: vb. erfgoedbewaker, vestiaire, kunstenaar, kunstwerk, beeldhouwer...
- De fantasie en de creativiteit van de kleuters worden gestimuleerd.
- De belevingswereld van de kleuters wordt verruimd.

5.2. Plan van het museum

5.3. Schilderijen die je nodig hebt voor de kleuterspelen

Hieronder vind je de lijst met schilderijen die aan bod komen in de kleuterspelen. Op het plan van het museum kan je terugvinden waar de besproken schilderijen hangen.

Schilderijen nodig voor het spel 'Pentje Seel':

1. JAN VAN EYCK – Madonna met kanunnik Joris van der Paele (zaal 1)
2. MEESTER VAN DE LEGENDE VAN DE HEILIGE LUCIA – Retabel van de heilige Nicolaas (zaal 2)
3. PIETER POURBUS – Portretten van Jan van Eyewerve en Jacquemyne Buuck (zaal 3)
4. ANTONIUS CLAEISSENS – Mars, omringd door de Kunsten en Wetenschappen, overwint de Onwetendheid (zaal 4)
5. JACOB VAN OOST I – Portret van een Brugse familie (kabinet B)
6. JEAN-ROBERT CALLOIGNE – Madonna (zaal 6)

Schilderijen nodig voor het spel 'Gevangen kleurtjes':

1. HANS MEMLING – Moreel-triptiek (zaal 2)
2. PIETER POURBUS – Laatste Oordeel (zaal 3)
3. FRANCOIS-JOSEPH NAVEZ – Portret van Théodore-Joseph Jonet en zijn twee dochters (zaal 6)
4. EMILE CLAUS – De Leie in Astene (De distels) (zaal 7)
5. GUSTAVE DE SMET – De grote schietkraam (zaal 8)
6. RIK WOUTERS – Huiselijke Zorgen (zaal 8)

5.4. Materiaallijst

1. **Introductie**

- Pop Pentje Seel
- Tekeningen met gedragsregels

2. **Pentje Seel**

- 1 rieten mand op wieltjes
- 1 Pop Pentje Seel
- 1 brief
- 1 zakje met 6 puzzelstukjes van een schilderij
- 1 zakje met vormen
- 1 zakje met spiegel, papier en potloden
- 1 zakje met 5 verrekijkers
- 1 zakje met een telraam
- 1 zakje met dia's met gekleurde folie (geel-rood-blauw)

3. **Gevangen kleurtjes**

- Kastje met zes lades.
- Zes vingerpoppes in geel, oranje, rood, blauw, paars en groen.
- Een sleutelbos waaraan 6 verschillende prenten hangen.